

Pozměňovací návrh poslance Vladislava Vilímce a Jiřího Junka k návrhu poslaneckého návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik ve znění zákona č. 121/2012 Sb. (Sněmovní tisk 403)

Článek I zní:

„Čl. I

Zákon č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik, ve znění zákona č. 121/2012 Sb., se mění takto:

1. „V § 3 odstavec 2 se slovo „jen“ zrušuje“.
2. „V § 3 odstavec 2 se věta třetí zrušuje.
3. „V § 3 se za odstavec 3 vkládají odstavce 4 a 5, které znějí:

„(4) Zemřelo-li dítě, které je oprávněnou osobou podle odstavce 3 a které řádně a včas uplatnilo nárok podle § 5 odst. 1 před tím, než bylo o jeho nároku rozhodnuto, nebo než mu bylo vyplaceno vypořádání, jsou oprávněnými osobami jeho manžel a děti, pokud jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona občany České republiky, a to každé z nich stejným dílem; to neplatí, bylo-li již vypořádání v celé výši podle § 7 vyplaceno jiným oprávněným osobám.“

„(5) Zemřelo-li dítě, které je oprávněnou osobou podle odstavce 3 před uplynutím lhůty uvedené v § 5 odst. 1, jsou oprávněnými osobami jeho manžel a děti, pokud jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona občany České republiky, každý z nich stejných dílem; to neplatí, bylo-li již vypořádání v celé výši podle § 7 vyplaceno jiným oprávněným osobám.“

Dosavadní odstavce 4 a 5 se označují jako odstavce 6 a 7.“

4. „V § 3 odstavec 6 se za slova „odstavce 3“ vkládají slova „,4 a 5“.
5. „V § 5 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Nárok oprávněné osoby podle § 3 odst. 4 a 5 je nutné uplatnit písemnou žádostí (§ 6) podanou povinné osobě nejpozději do 30. června 2017, jinak nárok zaniká.“

Dosavadní odstavce 2 a 3 se označují jako odstavce 3 a 4. “

6. „V § 7 se na konci odstavce 5 doplňuje věta „To platí i v případě, pokud je tentýž majetek přihlášen několika přihláškami k náhradě⁹⁾, nebo je přihláška k náhradě⁹⁾ nahrazena listinami uvedenými v § 6 odst. 3.“.

„Poznámka pod čarou ⁹⁾ zní:

„⁹⁾ Vládní nařízení č. 8/1947 Sb. z. a n., o soupisu československého majetku na Zakarpatské Ukrajině.

Zákon č. 42/1958 Sb., o úpravě některých nároků a závazků souvisících se sjednocením Zakarpatské Ukrajiny s Ukrajinou sovětskou socialistickou republikou.

„Vyhláška č. 43/1959 Ú.1., o přihlášení k náhradě za majetky na Zakarpatské Ukrajině podle zákona č. 42/1958 Sb.,“

Vyhláška č. 159/1959 Ú. l., o vnitrostátním vypořádání některých nároků podle zákona č. 42/1958 Sb., týkající se Zakarpatské Ukrajiny.“.

7. V čl. II bod 2 zní:

„2. Nárok na vypořádání podle tohoto zákona mohou uplatnit pouze ty osoby, které nebyly oprávněnými osobami podle zákona č. 212/2009 Sb., ve znění zákona č. 121/2012 Sb. a pokud vypořádání již nebylo poskytnuto osobám oprávněným podle zákona č. 212/2009 Sb., ve znění zákona č. 121/2012 Sb., nebo nárok oprávněným osobám podle zákona č. 212/2009 Sb., ve znění zákona č. 121/2012 Sb., nezanikl.“.

Důvodová zpráva

Obecná část

A Zhodnocení platného právního stavu a odůvodnění principů navrhované právní úpravy

Zákon č. 212/2009 Sb., kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik, byl přijat 9. 6. 2009 a nabyl účinnosti dne 1. 10. 2009. Některé jeho nedostatky byly odstraněny novelou zákona č. 121/2012 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. 5. 2012. Problematickou zůstala úprava okruhu oprávněných osob.

Zákon č. 212/2009 Sb. upravuje oprávněné osoby v § 3 tak, že pokud zemřela oprávněná osoba – původní vlastník, jsou dále oprávněnými osobami pouze její manžel a děti, každý z nich stejným dílem, pokud jsou ke dni nabytí účinnosti zákona občany České republiky.

S ohledem na dobu, která uplynula od roku 1938, kdy původní vlastníci museli v důsledku maďarské okupace své nemovitosti na Podkarpatské Rusi opustit, resp. od r. 1945, kdy bylo území postoupeno SSSR, je téměř vyloučeno, aby se dnešního dne dožil původní vlastník jako oprávněná osoba. Zcela výjimečně se tak mohlo stát tehdy, pokud po svých právních předchůdcích zdědilo nezletilé dítě tento majetek před rokem 1938. Z toho lze tedy dovodit, že původní vlastníci již nežijí a nevystupují v řízení dle zákona č. 212/2009 Sb. jako oprávněné osoby. Stejně tak zcela výjimečně tento zákon dopadá na manžele či manželky původních vlastníků, neboť ti se s ohledem na dobu, která uplynula, účinnosti zákona rovněž nedožili. Případají tedy v úvahu pouze jejich děti, jejichž průměrný věk se v současné době pohybuje okolo 80-ti let.

Ještě složitější je situace, která vzniká v souvislosti se současným zněním ust. § 3 odst. 2, podle kterého *„řádne a včas uplatněný nárok, pokud o něm nebylo rozhodnuto nebo pokud ještě nedošlo k výplatě vypořádání, přechází v případě úmrtí oprávněné osoby na osoby uvedené v odst. 3. Nejsou-li tyto osoby, pak nárok zaniká.“* Z tohoto ustanovení plyne, že pokud byly oprávněnými osobami děti původních vlastníků, nepřechází již nárok na dědice těchto osob, i když byl přiznán a osoba zemřela třeba jeden den před tím, než byla částka Ministerstvem vnitra vyplacena.

Přitom v původním poslaneckém návrhu znění zákona č. 212/2009 Sb. se předpokládalo, že *„včas uplatněný nárok, pokud o něm nebylo rozhodnuto nebo pokud odškodnění nebylo vyplaceno, přechází v případě úmrtí oprávněné osoby na její dědice.“* Toto znění odpovídalo aktuální situaci.

Jestliže tedy zákon vylučuje z vypořádání další právní nástupce, pak se jeví jako samoúčelný, neboť mnozí právní nástupci původních vlastníků se náhrady za majetek zanechaný na Podkarpatské Rusi nedočkají, byť předchozí právní úprava, a to smlouva uzavřená mezi Československou republikou a SSSR o Zakarpatské Ukrajině č. 186/1946 Sb., její Protokol, a dále vnitrostátní právní předpisy, které byly následně vydány, ať už vládní nařízení č. 8/1947 Sb., o soupisu československého majetku na Zakarpatské Ukrajině, jakož i právní předpisy vydané na základě Dohody mezi Československou republikou a SSSR, o konečném vypořádání majetkových a finančních otázek, souvisejících se sjednocením Zakarpatské Ukrajiny s Ukrajinou sovětskou socialistickou republikou, která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 1/1958 Sb., dne 6. 2. 1958, tj. zákon č. 42/1958 Sb., o úpravě některých nároků a závazků souvisejících se sjednocením Zakarpatské Ukrajiny s Ukrajinou sovětskou socialistickou republikou a vyhláška č. 159/1959 Úl., o vnitrostátním vypořádání některých

nároků podle zákona č. 42/1958 Sb., týkající se Zakarpatské Ukrajiny, nijak dědice původních vlastníků z vypořádání nevylučovaly.

Oproti původnímu poslaneckému návrhu zákona č. 212/2009 Sb., bylo v rámci zákonodárného procesu vyloučeno dědění již uplatněného resp. přiznaného, ale nevyplaceného nároku na vypořádání. Taková právní úprava je z hlediska obecné spravedlnosti naprosto nepřijatelná. Zcela se vymyká právní úpravě oprávněných osob v restitučních předpisech (zákon č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, zákon č. 89/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích a zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku). Navíc je v rozporu s čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle kterého se dědění zaručuje.

Pokud jde o otázku vyloučení vnuků již z původního návrhu zákona, tak sama důvodová zpráva k novele zákona č. 212/2009 Sb., (zákonem č. 121/2012 Sb.) připouští, že „*Zákon má i po přijetí novelizace několik dalších diskutabilních bodů, mimo jiné vyloučení vnuků z odškodnění, když původní vlastníci a jejich děti, ne vlastní vinou odškodnění neobdrželi a zemřeli, a dále pak odmítnutí vyplacení vypořádání v případě, že žadatel zemře během správního řízení.*“ Současná praxe ukazuje, že skutečně tyto otázky jsou velmi problematické a s ohledem na běh času stále více a více aktuální.

Tento pozměňovací návrh akceptuje některé relevantní připomínky Ministerstva financí a Ministerstva vnitra k návrhu novely a omezuje původně navrhovaný okruh nově oprávněných osob jen na vnuky původního vlastníka a manžele dětí původního vlastníka a současně v přechodných ustanoveních vylučuje, aby se mohly odškodnění domáhat osoby, již dříve oprávněné, které lhůtu pro uplatnění nároku zmeškaly.

B Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky a mezinárodními smlouvami

Předkládaný text představuje pouze návrh dílčí změny zákona č. 212/2009 Sb. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 212/2009 Sb. ve znění zákona č. 121/2012 Sb., je v souladu s Ústavou, ústavním pořádkem České republiky a mezinárodními smlouvami, kterými je vázána Česká republika, a je plně slučitelný s právem Evropské unie.

C Předpokládaný finanční dopad na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a podnikatelské prostředí

Pokud jde o rozšíření okruhu oprávněných osob, pak bude-li jejich nárok uspokojen, nebude to mít žádný dopad na státní rozpočet. Dopad na státní rozpočet bude stejný, s jakým počítal již návrh zákona č. 212/2009 Sb., a byl již konzumován důvodovou zprávou k původnímu návrhu zákona č. 212/2009 Sb., který předpokládal dědění nároku. Předpokládaný dopad na státní rozpočet v roce 2009 byl až 1 miliarda Kč.

K připomínce vlády, že navrhovaná novela zákona by mohla vést k navýšení mandatorních výdajů ze státního rozpočtu až v částce 2 mld. Kč, je třeba doplnit následující skutečnosti.

Podle informací poskytnutých Ministerstvem vnitra v rámci odpovědi na žádost o poskytnutí informace dle zákona č. 106/1999 Sb., ze dne 3.5.2016, bylo do tohoto dne vyplaceno vypořádání v souhrnné výši 335,194.363,- Kč celkem 537 žadatelům. To činí průměrné vypořádání na jednoho žadatele ve výši 624.198,- Kč. Pokud bychom připustili, že se o vypořádání přihlásí 1.000 vnuků, což je i tak nereálné, a všichni budou se svými žádostmi úspěšní, pak uvažujeme s průměrnou zátěží na státní rozpočet ve výši dalších 624,198.069,- Kč tedy lehce přes 0,5 mld. Kč, nikoli 2 mld. Kč. Pokud by oprávněných osob k jednomu majetku uvedenému v přihlášce bylo více (několik vnuků původního vlastníka), pak by se vypořádání mezi ně dělilo, nikoli násobilo.

Tento návrh novely tedy nepředstavuje žádné dodatečné nároky na státní rozpočet nad rámec nákladů předpokládaných v roce 2009.

Při posuzování dopadu navrhovaného zákona na státní rozpočet je třeba vzít v úvahu známou skutečnost, že bývalé Československo obdrželo od Svazu sovětských socialistických republik v roce 1958 na finanční vypořádání částku, která vycházela z nároků uplatněných oprávněnými osobami v přihláškách k soupisu majetku. Pokud jde o konkrétní částku, pak se v různých dokumentech liší. Jisté však je, že Ministerstvo financí vyplatilo v 60. letech pouhých 13,000.000,- Kčs na základě předchozí právní úpravy.

Návrh zákona nebude mít žádný vliv na podnikatelské prostředí.

D Předpokládané sociální dopady, na rovnost mužů a žen, dopady na životní prostředí

Z navrhované právní úpravy nevyplývají žádné dopady na životní prostředí, na rovnost mužů a žen, ani žádné sociální dopady.

Zvláštní část

1. Společně k bodům 1- 4 pozměňovacího návrhu

Navrhovaný soubor změn reaguje na připomínky, že jednotlivé okruhy oprávněných osob nejsou dostatečně přesně určeny, že by mohlo dojít k prolínání jednotlivých okruhů a též, že by se mohly vypořádání domáhat osoby, které nejsou s původním vlastníkem nijak pokrevně spřízněny. Nově jsou tedy původní dva okruhy oprávněných osob (původní vlastník, jeho manžel a děti) doplněny o další okruh oprávněných osob (manželé dětí a vnuci původního vlastníka), přičemž se předpokládá, že další okruh oprávněných osob nastoupí pouze v případě, že z předchozího okruhu se nikdo nedožil vypořádání.

Stále však platí, že za jeden majetek uvedený v přihlášce z roku 1947, ev. z roku 1959, je možno vyplatit vypořádání pouze do maximální výše 2 mil. Kč.

V reakci na námitku Ministerstva vnitra bylo pod bodem 2 do ust. § 3 odst. 2 doplněna zásada přechodu řádně a včas uplatněného nároku na vnuky a snachu/zetě původního vlastníka, kteří se stávají oprávněnou osobou.

2. K bodu 5 pozměňovacího návrhu

Navrhuje se změna lhůty, do které mohou oprávněné osoby požádat o náhradu za majetek zanechaný jejich právními předchůdci na Podkarpatské Rusi, a to z 31.12.2015 na 31.6.2017, neboť je zřejmé že by lhůta původně stanovená na 31.12.2015, nemohla být oprávněnými osobami dodržena.

3. K bodu 6 pozměňovacího návrhu

Navrhovaná změna rovněž reaguje na obavu uvedenou ve stanovisku vlády, že novela prolamuje zásadu odškodnění za jeden soubor majetku jen jednou.

Jde o situaci, kdy bylo již vyplaceno vypořádání např. synovi původního vlastníka. Novelou by se oprávněnými osobami staly další osoby (např. vnuci po zemřelých dětech původního vlastníka vedle již vypořádaného syna) a ty by se též dožadovaly vypořádání za stejné nemovitosti. Mohla by tedy teoreticky nastat situace, že by na jeden majetek (přihlášený jednou přihláškou k soupisu majetku z roku 1947, ev. z roku 1959) bylo vyplaceno více žadatelům maximální vypořádání.

Takto však novela nebyla míněna. Na jeden majetek uvedený v přihlášce k soupisu majetku, která je povinnou přílohou k žádosti o vypořádání, bude pouze jedno vypořádání maximálně do výše 2 mil. Kč. Tedy pokud byl již konkrétní přihlášený majetek vypořádán a žádosti

oprávněné osoby v rámci „rodiny“ bylo vyhověno, pak již žádné další vypořádání nepřipadá v úvahu. Novela je primárně mířena na ty případy, kdy majetek byl řádně přihlášen, ale účinnosti zákona č. 212/2009 Sb. (resp. projednání nároku) se nedožila žádná oprávněná osoba (ani původní vlastník ani jeho manželka nebo děti). Rozšířením okruhu oprávněných osob se tedy předpokládá umožnění podání žádosti o vypořádání osobami (manželé dětí a vnuci původních vlastníků), jejichž věc dosud projednána nebyla.

Aby byl tedy záměr předkladatelů novely zákona postaven najisto, navrhuje se doplnit do § 7 odst. 5 tak, že výše vypořádání nesmí převýšit celkem částku 2 mil. Kč, a to i v případě, byl-li tentýž majetek uplatněn ve více přihláškách k náhradě nebo prokazován jinými listinami. Tímto doplněním bude zcela vyloučena obava, aby nedošlo k překročení této maximální zákonné částky za jeden majetek bez ohledu na to, v kolika přihláškách k soupisu majetku dle vládního nařízení č. 8/1947 Sb., či vyhl. č. 43/1959 Ú.l., byl uplatněn.

4. K bodu 6 pozměňovacího návrhu

Doplňuje se odkaz na vyhl. č. 43/1959 Ú.l., podle které bylo možno podat též přihlášku k náhradě za majetek zanechaný na Podkarpatské Rusi.

5. K bodu 7 pozměňovacího návrhu

Toto doplnění reflektuje požadavek Ministerstva financí, aby novela neotevírala novou lhůtu pro oprávněné osoby, které sice v minulosti svůj nárok uplatnit mohly, ale neučinily tak a jejich lhůta pro uplatnění nároku na vypořádání tak marně uplynula, a aby nebylo možno nárok na vypořádání za majetek již odškodněný požadovat opakovaně.

V Praze dne 27.6.2016

Ing. Vladislav Vilímeč

Mgr. Jiří Junek.....